

NPP Odlezelské jezero leží uprostřed Žihelské pahorkatiny v těsné blízkosti obce Odlezly a 1,5 km východně od obce Potvorov. Chráněné území tvoří samotné jezero spolu s přílehlým územím o celkové rozloze přesahující 68 ha.

Historie

Odlezelské jezero vzniklo bezprostředně po mimořádných deštích 25. a 26. května 1872 s dvouhodinovým srážkovým úhrnem až 237 mm. V následujících dnech 27. a 28. května došlo k přehrazení údolí Mladotického potoka v délce 350 m sesuvem masy permokarbonských pískovců, arkóz a slepenců o mocnosti 15–20 m ze západního úbočí Potvorovského vrchu. Katastrofální povodeň spolu s působením Mladotického potoka nebyla jediným důvodem sesuvu, na kopci fungovala po staletí řada pískovcových lomů snižujících stabilitu svahu a zřejmě přispěl i čerstvý zářez nově budované železniční tratě Plzeň – Žatec.

Hydrologie

Jezero podle způsobu vzniku tedy řadíme mezi jezera hrazená. V České republice jde o unikát tohoto typu. Hydrograficky se nalézá v povodí Mladotického potoka v nadmořské výšce 413 m. Průměrné roční srážkové úhrny v této oblasti činí 441 mm a průměrná roční teplota 8,4 °C. Samotné povodí Odlezelského jezera zabírá území o rozloze přibližně 46 km², z toho 50% je intenzivně zemědělsky obhospodařováno. Přítokem jezera je kromě potoka Mladotického i méně vydatný potok Odlezelský. Oba toky jsou zaústěny v severní partii jezera. Tato část je ovlivněna mohutnou akumulací činností Mladotického potoka. K odtoku z jezera dochází jednak povrchově z pravého menšího jezírka a dále podpovrchově v čele bývalého železničního zářezu přibližně 150 m od povrchového odtoku. Průměrný přítok do jezera činí 0,16 m³/s a odtok 0,14 m³/s. Rozdíl hodnot přítoku a odtoku je způsoben akumulací a regulační funkcí jezera a dále propustností aluviálního náplavu pod jezerem. Dno Odlezelského jezera je formováno původním do skalního podloží hluboce zaříznutým korytem Mladotického potoka, který protékal podél západní strany Potvorovského vrchu. Jezero v době svého vzniku nemělo povrchový odtok, pouze podpovrchový. Tvořily jej jezero hlavní a dvě malá jezírka, z čehož je jedno propojené s hlavním. Původní maximální hloubku lze na základě předpokladu vyrovnané spádové křivky Mladotického potoka odhadnout na 20 m.

Parametry Odlezelského jezera se vlivem zanášení sedimenty stále mění. V roce 2006 jeho plocha činila 4,74 ha. Hodnota délky 790 m a maximální šířky 157 m jsou z roku 1977. Údaj o střední hloubce jezera 2,3 m a hloubce maximální 6,5 m je z roku 1999. V době těsně po zahrazení údolí se na zanášení jezerní pánve výrazně podílela abraze břehových partií zvláště nezpevněného materiálu nově vytvořené hráze. Dnes jsou břehy relativně stabilizovány hustým porostem vegetace. Dalším faktorem způsobujícím zanášení jezera je přínos erodovaného materiálu z povodí především uvolněného splachy z intenzivně zemědělsky obhospodařovaných ploch. Tento zdroj zanášení je v dnešní době jedním z hlavních problémů ochrany Odlezelského jezera. Důkazem jsou jednak studie zabývající se rozborů samotných sedimentů a dále měření jezera uskutečněná v letech 1972 a 1999, která odhalila pokles maximální hloubky v mezidobí ze 7,7 m na 6,5 m. Objem zadržené vody poklesl ze 141 380 m³ na 104 750 m³. Při porovnání těchto hodnot si lze udělat představu o intenzitě ukládání sedimentů na dně jezera. Jezero se postupně zanáší, a to od přítoku Mladotického potoka. V severní části u přítoku se na mělčích, zanesených místech objevuje vegetace s převahou olše lepkavé. Jezero je využíváno ke sportovnímu rybolovu, včetně umělého vysazování ryb.

Geomorfologie

Z hlediska geomorfologie je nejvýznamnější změna území po sesuvu v roce 1872. Svah

se sesunul jako celek. V roce 1872 bylo tímto postiženo území v západním úbočí Potvorovského vrchu v šířce asi 400 m a délce sesuvu po spádnicí cca 500 m. Pohybem byly posunuty dva malé lomy, které se již dříve nacházely v úbočí, aniž by se větší mírou poškodily. Kromě lomů se o 70 m posunul též výkop pro železniční trať, která byla právě ve výstavbě. Tento původní železniční zářez protíná dnes hráz v délce 100 m ve směru jihozápad – severovýchod. Vzniklé jezero nemělo původně povrchový odtok, i když přítok vody byl stálý. Voda z jezera vyvěrala dvěma mohutnými prameny, z nichž jeden vytryskoval z balvaniště v roklině pod pravou strání, druhý pak v místech, kde cesta křížuje bývalý železniční výkop. Trvalo poměrně dlouho, než si potok prorazil úzké koryto podél skalních výchozů na pravém břehu. Toto koryto zůstávalo za normálních podmínek suché. Podle místních zpráv bylo toto koryto nedlouho po vytvoření jezera prohlubováno a myslelo se na prokopání celé hráze. Hlavní jezero má dnes spojení s oběma malými jezírky, s nimiž souvisí úzkými průlivy. Původně tomu ale tak nebylo. Jezero bylo spojeno pouze s pravým menším jezírkem, z něhož vychází povrchový odtok. Levé větší jezírko se bez lidského zásahu propojilo s hlavním asi před šedesáti lety.

[citován Plán péče o NPP Odlezelské jezero na období 2010 - 2019]